

Lovforslag nr. L 254. Fremsat den 31. august 1978 af handelsministeren.

Forslag

til

Lov om stop for pris- og indkomststigninger

§ 1. Ved erhvervsmæssigt salg her i landet af varer må der ikke tages højere priser end de den 28. august 1978 lovligt gældende.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1 må producenter forhøje priserne med beløb til dækning af stigninger i priser for råvarer og hjælpestoffer. Importører, grossister og detailister må ved videresalg af varer forhøje priserne med beløb til dækning af stigninger i indkøbsprisen.

§ 2. For transport- og tjenesteydelser her i landet må der ikke tages højere priser, takster eller honorarer end de den 28. august 1978 lovligt gældende.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1 må takster for transportydelser forhøjes med beløb til dækning af stigningen i udgifterne til driv- og smøremidler. For tjenesteydelser må priser, takster og honorarer forhøjes med beløb til dækning af stigning i priser på materialer, som medgår til tjenesteydelsen.

§ 3. Ved prisforhøjelser i henhold til § 1, stk. 2, og § 2, stk. 2, anvendes kostprisprincipet.

Stk. 2. Uanset bestemmelserne i § 1, stk. 1, og § 2, stk. 1, kan virksomhederne indregne lønstigninger i priserne indenfor hvad der er hjemlet i gældende aftaler og kollektive overenskomster eller indenfor hvad der er hjemlet i en kollektiv overenskomst på et ikke tidligere overenskomstdækket område eller i en fornyet kollektiv overenskomst, som senest har været fornyet med virkning fra et tidspunkt, der ligger forud for 1. marts 1977. Lønstigninger i virksomheder, der ikke lønner efter en kollektiv overenskomst, kan indregnes i samme omfang, som lønstigninger

efter nærmest tilsvarende overenskomst vil kunne indregnes efter bestemmelsen i 1. pkt.

Stk. 3. Uanset bestemmelserne i § 1, stk. 1, og § 2, stk. 1, kan virksomhederne indregne den momsstigning, som er en følge af lov om ændring af merværdiafgiftsloven (forhøjelse af afgiften) i priserne.

§ 4. Bestemmelserne i §§ 1-3 finder også anvendelse ved offentlige virksomheders salg af varer og levering af transport- og tjenesteydelser.

§ 5. Monopoltilsynet kontrollerer overholdelsen af bestemmelserne i §§ 1-4.

Stk. 2. Virksomhederne skal kunne dokumentere de den 28. august 1978 gældende priser samt grundlaget for disses fastsættelse. I modsat fald kan monopoltilsynet kræve priserne nedsat til et beløb, som tilsynet finder bedst stemmende med bestemmelserne i § 1 og § 2.

Stk. 3. Ved fald i de i § 1, stk. 2, og § 2, stk. 2, nævnte omkostninger skal priserne nedsættes tilsvarende.

§ 6. Monopoltilsynet kan undtage vare- eller erhvervsområder fra bestemmelserne i § 1 og § 2, hvor markedsforholdene eller varens eller ydelsens karakter afgørende taler derfor.

Stk. 2. Monopoltilsynet kan, hvor tungtvæjende hensyn til forsyningsforhold eller traktatmæssige forpligtelser tilsiger det, undtage fra bestemmelserne i § 1 og § 2.

§ 7. De priser, der den 28. august 1978 af en virksomhed var tilkendegivet for videresalg i efterfølgende omsætningsled, må ikke

forhøjes, medmindre forhøjelsen skyldes forhold som nævnt i § 1, stk. 2, og § 3, stk. 2 og 3.

§ 8. Med hensyn til monopoltilsynets beføjelser til at kræve oplysninger m. v. og med hensyn til klage over tilsynets afgørelser finder reglerne i § 15, jfr. § 20 og § 18 i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger tilsvarende anvendelse. Dog kan tilsynets afgørelser efter § 5, stk. 2, 2. pkt., ikke påklages til monopolankenævnet.

Stk. 2. De af monopoltilsynet i henhold til § 6 fastsatte generelle bestemmelser bekendtgøres i Statstidende.

§ 9. Med bøde straffes den, der overtræder § 1, stk. 1, § 2, stk. 1, § 4 og § 7.

Stk. 2. Den, som i forhold, der er omfattet af loven, meddeler monopoltilsynet eller monopolankenævnet urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier forhold af betydning for den pågældende sags afgørelse, straffes

med bøde, medmindre strengere straf er forskyldt efter borgerlig straffelov.

Stk. 3. Den, der undlader at efterkomme et af monopoltilsynet meddelt pålæg efter § 5, stk. 2, 2. pkt., straffes med bøde.

Stk. 4. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan bødeansvar pålægges virksomheden som sådan.

§ 10. Lovforslaget kan stadfæstes straks efter dets vedtagelse.

§ 11. Loven træder i kraft ved bekendtgørelsen i Lovtidende og har gyldighed indtil den 26. februar 1979.

Stk. 2. Sager, der verserer for monopolankenævnet ved lovens ikrafttræden, afgøres efter den lov, som er lagt til grund for monopoltilsynets indankede afgørelse.

§ 12. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Det vil være en nødvendig betingelse for at sikre fremgang i eksport, produktion og beskæftigelse, at pris- og indkomstudviklingen stabiliseres i en længere periode.

Det foreliggende forslag til lov om prisstop fremsættes med henblik på at sikre ro omkring prisdannelsen i det kommende halve år. Gennem forslaget lægges der et loft over priser, takster m. v., og gennem forbud mod indregning af ikke-overenskomstmæssige lønstigninger i priserne tilsigtes en lønudvikling, som ikke går ud over, hvad der er indeholdt i gældende overenskomster.

Efter forslaget skal prisstoppet gælde til den 1. marts 1979 og vil således udløbe samtidig med fornyelsen af arbejdsmarkedets overenskomster.

Det må afhænge af den økonomiske situation til den tid, herunder udfaldet af overenskomstforhandlingerne, hvilke foranstaltninger der måtte være nødvendige og egnede til at sikre fortsat økonomisk stabilitet.

Under hensyn til lovens korte gyldighedsperiode forudses der ikke personaleudvidelser i monopoltilsynet bortset fra en vis udvidelse af det time-lønnede personale. Opgaverne må i øvrigt løses ved, at arbejdet med den permanente lovgivning på området nedprioriteres. Der må endvidere stilles yderligere bevillinger til tilsynets rådighed til meddelelser til offentligheden, udsendelse af vejledninger, øget rejseaktivitet for inspektørerne, kontorholdsudgifter, materielanskaffelser, fremmede tjenesteydelser og merarbejde. De samlede merudgifter kan opgøres til 1 mill. kr. i lovens gyldighedsperiode fordelt med 750.000 kr. på indeværende finansår og 250.000 kr. på finansåret 1979.

Til §§ 1 og 2

Der foreslås gennemført et generelt prisstop for varer samt transport- og tjenesteydelser. Datoen for prisstoppet foreslås fastsat til den 28. august 1978.

Prisstoppet kommer til at omfatte erhvervsmæssigt salg af varer og enhver levering af tjeneste- og transportydelser, der finder sted som led i en er-

hversvirksomhed, herunder også kooperative foretagender.

Prisstoppriserne er de priser, som den pågældende virksomhed tog ved salg af varer eller levering af transport- og tjenesteydelser den 28. august 1978. Såfremt virksomhedens priser på dette tidspunkt var undergivet bestemmelser fastsat af monopoltilsynet, er det endvidere en forudsætning, at priserne på stopdatoen var i overensstemmelse med det af monopoltilsynet fastsatte.

Udgangspunktet er således de priser som virksomhederne faktisk tog på stopdatoen og ikke opgivne priser, som ikke har været effektueret. Har der ikke fundet salg sted på stopdatoen, vil udgangspunktet dog være virksomhedernes tilkendegivne priser. I mangel heraf er udgangspunktet den pris som virksomheden inden 28. august 1978 senest har oppebåret for den pågældende vare eller ydelse.

Såfremt prisen på stopdatoen var ekstraordinært lav som led i særlige salgsfremmende foranstaltninger, vil prisen dog kunne forhøjes til den pris, som var gældende i den pågældende virksomhed før iværksættelsen af de nævnte foranstaltninger.

I lighed med fortolkningen af tidligere midlertidige prislove vil loven komme til at gælde for leverancer efter lovens ikrafttræden, uanset om der tidligere måtte være indgået aftaler, som indeholder højere priser.

I begge paragraffernes stk. 2 modificeres prisstoppet dog således, at der vil kunne indregnes visse nærmere bestemte omkostninger, som i udpræget grad skyldes udefra kommende omstændigheder.

Til § 3

I stk. 1 i denne paragraf fastslås det, at kostprincippet skal anvendes ved beregning af priser i henhold til loven. Dette princip indebærer, at lagerbeholdning skal indgå i priskalkulationen med faktiske udgiftsbeløb efter reglen, først købt først

forbrugt. Kostprisprincippet har altid været lagt til grund i prislovgivningen.

De kostpriser, som kan indgå i beregningen af tilladte prisstigninger er de priser, som indgik i den seneste prisfastsættelse forud for stopdatoen. Prisstigninger på f. eks. lagervarer, som er indtruffet mellem den seneste prisfastsættelse og stopdatoen, vil således også kunne indregnes.

Da kun stigninger i de i § 1, stk. 2 og § 2, stk. 2 angivne omkostningsarter kan indregnes vil det sige, at loven forbyder indregning i priserne af enhver form for lønstigning. Lønstigninger til såvel indehavere som direktører og funktionærer og arbejdere m. fl. er omfattet af forbudet.

Heri gør bestemmelsen i stk. 2 visse undtagelser. Lønstigninger, som følger af gældende aftale- og overenskomstbestemmelser, og som er indtruffet efter den prisfastsættelse, på grundlag af hvilken den på stopdatoen gældende pris er beregnet, vil dog kunne indregnes i priserne i prisstopperioden. Lønstigningerne skal være i overensstemmelse med de pågældende aftaler og overenskomsters indhold, således som dette forelå på stopdatoen. Begrundelsen for at tillade indregning af sådanne lønstigninger er, at det ikke med rimelighed kan pålægges virksomhederne selv at bære de lønomkostninger, som de har forpligtet sig til på et tidspunkt, hvor de måtte gå ud fra, at stigningerne kunne indregnes i priserne.

Ikke indregningsberettigede lønstigninger er stigninger, som gennemføres, uden at der foreligger en overenskomst eller aftale, som kan dokumenteres, samt lønstigninger, der følger af aftale- og overenskomstbestemmelser, som først er gennemført efter stopdatoen.

Der foreslås dog skabt mulighed for i et vist omfang at indregne lønstigninger, som ikke kan henføres til en på stopdatoen gældende aftale eller overenskomst. Det drejer sig om overenskomstråder, der falder uden for området for de såkaldte marts-overenskomster og om lønstigninger, der fremkommer som følge af overenskomstindgåelse på områder, der hidtil ikke har været dækket af en overenskomst. Det er endvidere fundet rimeligt for at undgå forskelsbehandling at tillade virksomheder, der uden at være omfattet af en kollektiv overenskomst udbetaler lønninger i det store og hele svarende til de kollektive overenskomster, at indregne de lønstigninger, som de indrømmer deres ansatte inden for rammer fastsat i nærmest tilsvarende kollektive overenskomst.

Til § 4

Af hensyn til de offentlige taksters betydning som omkostningsfaktor for erhvervslivet foreslås det, at prisstoppet også skal omfatte varer samt transport- og tjenesteydelser fra offentlige virksomheder så som statens og kommunernes virksomheder.

Til § 5

Administrationen af prisstopbestemmelserne foreslås overdraget monopoltilsynet, som gennem administrationen af såvel tidligere som nugældende prislove må skønnes at være den bedst egnede myndighed.

Bestemmelsen i stk. 2 om, at virksomhederne skal kunne dokumentere stopdatoens priser, svarer til bestemmelser i tidligere midlertidige prislove og er nødvendig af kontrolhensyn.

Det er fundet rimeligt i stk. 3 at stille forslag om, at virksomhederne skal nedsætte deres priser, hvis der optræder prisfald inden for de omkostningsarter, som i tilfælde af prisstigning vil kunne indregnes som forhøjelser i henhold til § 1, stk. 2 og § 2, stk. 2. I mangel af en regel herom ville der kunne opstå en situation, som kunne give virksomhederne mulighed for at forhøje deres avancer, hvilket vil være i modstrid med formålet med dette lovforslag.

Til § 6

Det er nødvendigt, at en prisstoplov indeholder en dispensationsbeføjelse, og dette har da også været tilfældet under tidligere midlertidige prislove. Der foreligger en række handelsformer og områder, hvor det ikke er muligt at praktisere et prisstop.

Endvidere bør der åbnes mulighed for at dispensere i det omfang en fastholdelse af prisstoppet rummer risiko for væsentlige forsyningsmæssige vanskeligheder eller vil være i strid med traktatmæssige forpligtelser, herunder ikke mindst EF-markedsordningen.

Det forudsættes, at monopoltilsynet ved administration af denne bestemmelse kun giver dispensation i strengt fornødent omfang.

Til § 7

Bestemmelsen om, at den, der fastsætter vejledende videresalgspriser, ikke må forhøje disse med mere end, hvad der følger af prisstopreglerne, er begrundet i hensynet til, at senere led i omsætningen ikke ved at benytte de vejledende priser kommer til at tage højere priser end loven tillader. De

prisstigninger, som kan indregnes, er dels de indregningsberettigede omkostningsstigninger, som foreligger i den virksomhed, som tilkendegiver videresalgspriserne, dels de indregningsberettigede omkostningsstigninger, som foreligger hos næste led i omsætningen. For så vidt angår de sidstnævnte omkostningsstigninger, der ifølge sagens natur må fastsættes ud fra en gennemsnitsbetragtning vedrørende de senere omsætningsleds omkostningsstigninger, vil det være nødvendigt, at monopoltilsynet udøver en vis vejledningsvirksomhed med hensyn til, hvor store omkostningsstigninger, der inden for mere betydende brancher vil kunne betragtes som omfattet af lovens regler om, i hvilket omfang omkostningsstigninger kan indregnes.

Til § 8

I denne bestemmelse foreslås det bl. a., at monopoltilsynets afgørelser i henhold til loven kun kan indbringes for monopolankenævnet og ikke for anden administrativ myndighed. Dette er i overensstemmelse med, hvad der i øvrigt gælder inden for pris- og monopollovgivningen.

Til § 11

Lovens gyldighedsperiode foreslås begrænset, således at den falder sammen med gyldighedsperioden for de nugældende kollektive overenskomster og aftaler m. v.